

PHÒNG THƯƠNG MẠI VÀ CÔNG NGHIỆP VIỆT NAM

HỆ THỐNG NGẮN GỌN VỀ WTO VÀ CÁC CAM KẾT GIA NHẬP CỦA VIỆT NAM

**Cam kết WTO về Doanh nghiệp
Thương mại nhà nước
Doanh nghiệp nhà nước**

CAM KẾT GIA NHẬP WTO TRONG LĨNH VỰC DỊCH VỤ

MỤC LỤC

1	DN thương mại nhà nước là gì?	03
2	Trong cam kết WTO, “DN nhà nước” được hiểu như thế nào?	05
3	WTO quy định như thế nào về DN thương mại nhà nước?	06
4	Trước khi gia nhập WTO Việt Nam duy trì những DN thương mại nhà nước nào ?	08
5	Việt Nam có cam kết riêng gì về hoạt động của DN nhà nước và DN thương mại nhà nước?	09
6	Sau khi gia nhập WTO, Việt Nam vẫn duy trì đặc quyền/ độc quyền kinh doanh xuất nhập khẩu đối với các nhóm mặt hàng nào?	13
7	Việt Nam có kế hoạch giảm dần và loại bỏ các DN thương mại nhà nước không?	16
8	Liệu Chính phủ có thành lập thêm những DN thương mại nhà nước mới so với cam kết không?	17
9	Pháp luật về DN nhà nước và các ngành sản xuất trong nước có bị ảnh hưởng gì không?	18

1

Doanh nghiệp thương mại nhà nước là gì?

Việt Nam không có quy định riêng về “doanh nghiệp thương mại nhà nước” và cũng không có định nghĩa về nhóm doanh nghiệp này.

Trong WTO, “doanh nghiệp thương mại nhà nước” được hiểu là **doanh nghiệp được Nhà nước dành cho những đặc quyền hay độc quyền nhất định trong hoạt động xuất khẩu, nhập khẩu.**

Với cách hiểu như vậy, “doanh nghiệp thương mại nhà nước” được xác định dựa trên tiêu chí về **đặc quyền/ độc quyền xuất nhập khẩu**, không dựa trên tiêu chí nguồn vốn (vốn Nhà nước) như thông thường. Vì vậy, doanh nghiệp thương mại nhà nước có thể thuộc sở hữu nhà nước hay tư nhân.

HỘP 1 - VÍ DỤ VỀ DOANH NGHIỆP THƯƠNG MẠI NHÀ NƯỚC

- Các doanh nghiệp đầu mối xuất khẩu gạo, dầu thô...;
- Các doanh nghiệp đầu mối nhập khẩu phân bón, rượu, dược phẩm..;
- Doanh nghiệp độc quyền nhập khẩu thuốc lá...

2 Trong cam kết WTO, “doanh nghiệp nhà nước” được hiểu như thế nào?

Trong các cam kết gia nhập WTO của Việt Nam, khái niệm doanh nghiệp nhà nước dùng để chỉ các **doanh nghiệp trong đó Nhà nước chiếm giữ trên 50% vốn điều lệ** (tức là các doanh nghiệp trong đó Nhà nước nắm quyền kiểm soát chính theo nguyên tắc quyền kiểm soát tương đương với tỷ lệ vốn).

Như vậy, trong các cam kết WTO, khái niệm “doanh nghiệp nhà nước” không bao gồm tất cả các “doanh nghiệp có vốn đầu tư của Nhà nước”.

3

WTO quy định như thế nào về doanh nghiệp thương mại nhà nước?

WTO quy định về doanh nghiệp thương mại nhà nước trong Hiệp định về Thuế quan và Thương mại (Hiệp định GATT). Các quy định này áp dụng bắt buộc đối với tất cả các nước thành viên, trong đó có Việt Nam.

Nguyên tắc cơ bản mà WTO áp đặt đối với nhóm doanh nghiệp này là yêu cầu buộc **phải tuân thủ các tiêu chí thị trường trong hoạt động mua bán** liên quan đến loại mặt hàng mà doanh nghiệp đó có độc quyền/đặc quyền xuất nhập khẩu. Chính phủ các nước thành viên có trách nhiệm đảm bảo nguyên tắc này được tuân thủ nghiêm túc bởi các doanh nghiệp thương mại nhà nước của mình.

Chú ý: Các quy định này chỉ áp dụng cho doanh nghiệp thương mại nhà nước, *không phải quy định bắt buộc áp dụng cho doanh nghiệp nhà nước.*

HỘP 2 – VÍ DỤ VỀ NGHĨA VỤ CỦA DOANH NGHIỆP THƯƠNG MẠI NHÀ NƯỚC?

Doanh nghiệp thương mại nhà nước khi kinh doanh phải tuân thủ các tiêu chí thị trường trong những vấn đề như:

- **Giá:** giá mua, giá bán phải được xác định theo giá thị trường;
- **Số lượng và chất lượng sản phẩm:** phải được quyết định theo quan hệ cung cầu;
- **Khả năng tiếp thị:** việc giao kết và thực hiện hợp đồng mua bán phải được thực hiện trên cơ sở kết quả đàm phán, tiếp thị trong các điều kiện thương mại bình thường chứ không phải dựa trên áp lực hay sức ép từ phía Nhà nước...

4 Trước khi gia nhập WTO Việt Nam duy trì những DN thương mại nhà nước nào?

Trước khi gia nhập WTO, Việt Nam duy trì khá nhiều doanh nghiệp thương mại nhà nước trong những lĩnh vực mà việc xuất nhập khẩu được kiểm soát chặt chẽ:

- Đối với các nguyên, nhiên liệu quan trọng, quý hiếm hoặc đặc biệt: Các doanh nghiệp đầu mối nhập khẩu **xăng dầu, phân bón, vàng bạc, đá quý, thiết bị hàng không**;
- Đối với các sản phẩm nhạy cảm: Các doanh nghiệp đầu mối nhập khẩu **văn hóa phẩm, dược phẩm, rượu**; các doanh nghiệp đầu mối xuất khẩu **gạo, dầu thô**.

Trong những năm gần đây, theo cam kết của Việt Nam với IMF và World Bank về việc dỡ bỏ dần các hàng rào phi thuế (việc trao độc quyền hay đặc quyền xuất nhập khẩu một số hàng hoá này cho một số doanh nghiệp nhất định được xem là một loại biện pháp phi thuế cản trở dòng lưu chuyển của hàng hoá qua biên giới) đồng thời do tác động của tiến trình đàm phán gia nhập WTO, Việt Nam đã **loại bỏ đầu mối nhập khẩu** đối với một số mặt hàng như rượu, phân bón, dược phẩm, vàng, bạc, đá quý.

5 VN có cam kết riêng gì về hoạt động của DN nhà nước và DN thương mại nhà nước?

Ngoài quy định chung của WTO về doanh nghiệp thương mại nhà nước, Việt Nam còn phải tuân thủ một số cam kết riêng về hoạt động của nhóm doanh nghiệp này và của cả nhóm doanh nghiệp nhà nước.

Cụ thể, Việt Nam cam kết kể từ khi gia nhập WTO:

- Các doanh nghiệp nhà nước và doanh nghiệp thương mại nhà nước của Việt Nam sẽ tiến hành các **hoạt động mua bán theo tiêu chí thương mại**.

Nói cách khác, các quyết định của doanh nghiệp về giá cả, số lượng, chất lượng, tiếp thị, vận chuyển và các điều kiện mua, bán khác trong hoạt động kinh doanh sẽ phải thực hiện theo cơ chế, yêu cầu của thị trường.

- **Không phân biệt đối xử** trong các điều kiện mua/bán và **đảm bảo đầy đủ cơ hội cạnh tranh** của các doanh nghiệp từ các nước thành viên WTO khác trong hoạt động mua bán giữa họ với các doanh nghiệp nhà nước và doanh nghiệp thương mại nhà nước;
- **Nhà nước không can thiệp trực tiếp hoặc gián tiếp** vào hoạt động của các doanh nghiệp nhà nước và không coi mua sắm của các doanh nghiệp nhà nước là mua sắm của Nhà nước.

Ví dụ: Nhà nước không được ban hành một văn bản yêu cầu doanh nghiệp nhà nước phải mua sắm thiết bị, công nghệ nội địa phục vụ sản xuất hoặc chỉ đạo doanh nghiệp phải mua hàng hoá của một doanh nghiệp A nhất định trong khi một doanh nghiệp khác có bán loại hàng hoá đó với giá cả hợp lý và chất lượng tốt hơn.

HỘP 3 - NHÀ NƯỚC CÓ THỂ CAN THIỆP VÀO HOẠT ĐỘNG CỦA CÁC DN NHÀ NƯỚC VỚI TƯ CÁCH LÀ CỔ ĐÔNG/NGƯỜI GÓP VỐN KHÔNG?

Nghĩa vụ không can thiệp trực tiếp và gián tiếp vào hoạt động của các doanh nghiệp nhà nước không ngăn cản Nhà nước **được can thiệp vào doanh nghiệp với tư cách là một cổ đông/người góp vốn** (thông qua đại diện của mình tại doanh nghiệp) để quản lý hoạt động của doanh nghiệp.

Quyền can thiệp và nghĩa vụ liên quan của Nhà nước trong trường hợp này tuân thủ các quy định về quyền và nghĩa vụ của cổ đông/người góp vốn theo **quy định tại pháp luật về doanh nghiệp**.

Các doanh nghiệp cần chú ý đến các nguyên tắc về cơ bản là có lợi cho doanh nghiệp này để có hình thức khiếu nại thích hợp khi bị thiệt hại do các doanh nghiệp nhà nước/doanh nghiệp thương mại nhà nước vi phạm các nguyên tắc này.

**HỘP 4 - TẠI SAO WTO CHỈ QUY ĐỊNH VỀ
DN THƯƠNG MẠI NHÀ NƯỚC
MÀ VIỆT NAM LẠI PHẢI CAM
KẾT THÊM VỀ DN NHÀ NƯỚC?**

Trong một thời gian dài, nền kinh tế Việt Nam là ***nền kinh tế kế hoạch hoá tập trung***, Nhà nước tham gia sâu vào các hoạt động kinh tế. Điều này khiến nhiều thành viên WTO e ngại Việt Nam sẽ thông qua doanh nghiệp nhà nước (DNNN) để tiếp tục can thiệp vào thị trường, giảm tác dụng của cam kết về mở cửa thị trường.

Vì vậy, khi đàm phán các thành viên này đã yêu cầu Việt Nam phải đưa ra những cam kết cụ thể không chỉ về doanh nghiệp thương mại nhà nước mà còn đối với cả các doanh nghiệp nhà nước (tại Đoạn 78 Báo cáo của Ban Công tác về việc Việt Nam gia nhập WTO).

**6 Sau khi gia nhập WTO,
Việt Nam vẫn duy trì
đặc quyền/ độc quyền
kinh doanh xuất nhập
khẩu đối với các nhóm
mặt hàng nào?**

Việt Nam cam kết chỉ duy trì đặc quyền/độc quyền kinh doanh xuất nhập khẩu trong những nhóm mặt hàng xác định (với các chủ thể xác định) thể hiện trong Bảng dưới đây.

Sản phẩm	Mã HS	Doanh nghiệp được giao độc quyền/đặc quyền xuất khẩu hoặc nhập khẩu	Độc quyền
Dầu thô	27090010	Tổng Cty Dầu khí Việt Nam (PETROVIETNAM)	Xuất khẩu
Xăng dầu	271011, 271019, 271099	PETROLIMEX PETEC PETECHIM SAIGON PETRO PETROMEKONG VINAPCO (Cty xăng dầu hàng không là nhà tái xuất khẩu duy nhất xăng dầu máy bay) Công ty chế biến và kinh doanh các sản phẩm dầu khí MARINESUPPLY Tổng Công ty dầu khí quân đội Công ty Xuất nhập khẩu xăng dầu Đồng Tháp	Nhập khẩu
Máy bay, phụ tùng máy bay và các phương tiện, thiết bị hàng không	8802, 8803	Công ty XNK hàng không (AIRIMEX)	Nhập khẩu
Băng đĩa hình	ex8524	Cty XNK và phát hành phim Việt Nam (FAFILMVIETNAM)	Nhập khẩu
Báo chí	4902	Cty XNK sách báo (XUNHASABA)	Nhập khẩu
Thuốc lá, xì gà, và các sản phẩm thuốc lá chế biến khác	2402, 2403	Tổng Công ty Thuốc lá Việt Nam (VINATABA)	Nhập khẩu

Như vậy, bất kỳ trường hợp độc quyền xuất nhập khẩu đối với loại hàng hoá không được liệt kê trong bảng trên hoặc thực hiện bởi doanh nghiệp không có tên trong Bảng trên đều có thể là vi phạm cam kết WTO. Các doanh nghiệp khác cần chú ý đến điểm này để có thể khuyến nại theo các hình thức thích hợp nhằm bảo vệ lợi ích chính đáng của mình.

7 VN có kế hoạch giảm dần và loại bỏ các DN thương mại nhà nước không?

WTO không buộc các nước thành viên phải loại bỏ các doanh nghiệp thương mại nhà nước mà chỉ quy định nếu duy trì các doanh nghiệp này, nghĩa là dành đặc quyền cho một số doanh nghiệp nào đó, thì nước thành viên phải tuân thủ quy định của WTO và cam kết của nước đó về vấn đề này. Mục tiêu của các quy định này là tránh khả năng Nhà nước thông qua các doanh nghiệp này để can thiệp vào thị trường, gây bóp méo thương mại.

Vì vậy, **Việt Nam không có nghĩa vụ phải loại bỏ các doanh nghiệp thương mại nhà nước**. Tuy nhiên, Chính phủ đã thống nhất chính sách về lâu dài có thể loại bỏ một hoặc một số doanh nghiệp thương mại nhà nước tùy theo sự phát triển của nền kinh tế.

8

Liệu Chính phủ có thành lập thêm những DN thương mại nhà nước mới so với cam kết không?

Nguyên tắc của WTO là tự do hóa thương mại nên khả năng một nước thành viên thiết lập thêm các doanh nghiệp thương mại nhà nước so với số doanh nghiệp tại thời điểm gia nhập WTO là rất khó.

Vì vậy, có thể nói **về nguyên tắc Chính phủ sẽ không thành lập hoặc thừa nhận những doanh nghiệp thương mại nhà nước mới.**

Trên thực tế, việc **tăng số doanh nghiệp này vẫn có thể xảy ra** (theo quyết định của Chính phủ, nếu đó là việc cần thiết để điều tiết nền kinh tế) nhưng Việt Nam sẽ phải chuẩn bị cho những phản đối từ phía các thành viên khác của WTO và có thể sẽ phải có biện pháp đền bù cho các nước liên quan.

9

Pháp luật về DN nhà nước và các ngành sản xuất trong nước có bị ảnh hưởng gì không?

Cam kết WTO của Việt Nam về vấn đề này hoàn toàn phù hợp với chủ trương đổi mới hoạt động và sắp xếp lại các doanh nghiệp nhà nước của Việt Nam và pháp luật Việt Nam về vấn đề này. Vì vậy cam kết WTO về nhóm các doanh nghiệp này **không mâu thuẫn hay làm ảnh hưởng đến pháp luật về doanh nghiệp nhà nước của Việt Nam.**

Việc xóa bỏ các doanh nghiệp thương mại độc quyền đối với các mặt hàng rượu, phân bón, dược phẩm, vàng, bạc, đá quý kể từ khi Việt Nam gia nhập WTO làm cho các doanh nghiệp thương mại nhà nước cũ (các doanh nghiệp có đặc quyền trước đây) nay phải chịu sức cạnh tranh lớn hơn. Đồng thời, việc này cũng **mở ra cơ hội cạnh tranh** cho các doanh nghiệp khác bao gồm cả doanh nghiệp nội địa Việt Nam và doanh nghiệp có vốn đầu tư nước ngoài.

Việc xóa bỏ độc quyền xuất nhập khẩu một số nhóm mặt hàng và việc đảm bảo các doanh nghiệp thương mại nhà nước phải tuân thủ các tiêu chí thị trường sẽ làm cạnh tranh công bằng hơn, các doanh nghiệp cung cấp hoặc phân phối (bao gồm cả các doanh nghiệp nước ngoài) có nhiều cơ hội hơn và người tiêu dùng sẽ được lợi việc này.

MỤC LỤC HỘP

- **HỘP 1** - Ví dụ về doanh nghiệp thương mại Nhà nước 04
- **HỘP 2** - Ví dụ về nghĩa vụ của doanh nghiệp thương mại nhà nước? 07
- **HỘP 3** - Nhà nước có thể can thiệp vào hoạt động của các doanh nghiệp nhà nước với tư cách là cổ đông/người góp vốn không? 11
- **HỘP 4** - Tại sao WTO chỉ quy định về doanh nghiệp thương mại nhà nước mà Việt Nam lại phải cam kết thêm về doanh nghiệp nhà nước? 12

HỆ THỐNG NGẮN GỌN VỀ WTO VÀ CÁC CAM KẾT GIA NHẬP CỦA VIỆT NAM

I. CÁC HIỆP ĐỊNH VÀ NGUYÊN TẮC WTO

II. CAM KẾT GIA NHẬP WTO TRONG LĨNH VỰC DỊCH VỤ

- 1 Cam kết chung về Dịch vụ
- 2 Cam kết WTO về Ngân hàng - Chứng khoán
- 3 Cam kết WTO về Kế toán, Kiểm toán, Dịch vụ thuế - Bảo hiểm
- 4 Cam kết WTO về Phân phối - Logistics
- 5 Cam kết WTO về Chuyển phát và Viễn thông
- 6 Cam kết WTO về các Dịch vụ kinh doanh
- 7 Cam kết WTO về Vận tải
- 8 Cam kết WTO về Doanh nghiệp Thương mại nhà nước
Doanh nghiệp nhà nước

III. CAM KẾT GIA NHẬP WTO TRONG LĨNH VỰC NÔNG NGHIỆP

IV. CAM KẾT GIA NHẬP WTO TRONG LĨNH VỰC HÀNG HÓA

Ban Pháp chế - Phòng Thương mại và Công nghiệp Việt Nam

Số 9 Đào Duy Anh - Hà Nội

Tel: 04-5742022 (máy lẻ 356) hoặc 04-5771458; Fax: 04-5770632

Website: www.chongbanphagia.vn